

بررسی سبک اسلامی الزامات آپارتمان نشینی

طاهره شفیعی

مدرسه فاطمه الزهرا سلام الله علیها ویلاشهر

چکیده

همه افراد برای ایجاد آرامش و آسایش بیشتر و در عین حال حفظ و ارتقای موقعیت اجتماعی و خانوادگی خود باید با قوانین اجتماعی آشنایی کامل داشته باشند. ناآگاهی برخی از مردم با اصول، قواعد و فرهنگ زندگی شهر و آپارتمان نشینی باعث بروز مشکلات فراوان در زندگی شهرنشینان شده است. از طرفی با وجود وضع قوانین مختلف در این زمینه باز هم مشکلات اساسی در زمینه آپارتمان نشینی وجود دارد. این که آیا مشکل از قوانین آپارتمان نشینی است؟ یا کاستی هایی در این زمینه وجود دارد؟ یا ناآگاهی نسبت به این قوانین وجود دارد؟ این تحقیق در پی یافتن پاسخ هایی به این گونه پرسش ها می باشد که به دلیل رواج زندگی های شهری و گسترش آپارتمان نشینی، احساس می شود سبک زندگی ها از سمت و سوی اسلامی بودن خود فاصله گرفته است. روش مورد استفاده در این نوشتار، توصیفی - تحلیلی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات، کتابخانه ای و مرور متون و اسناد حقوقی، فقهی و اجتماعی بوده است.

کلیدواژه: آپارتمان نشینی، مجتمع تجاری، فرهنگ آپارتمان نشینی، معماری اسلامی

مقدمه

خانواده کوچک ترین و موثرترین واحد اجتماعی انسان ها است، که در تکامل مادی و معنوی انسان نقش دارد. تاثیر و تاثر، در رفتار، گفتار، نوع پوشش و اخلاق فردی و اجتماعی همسایگان نمود می یابد. از آن جایی که زندگی در خانه های کوچک آپارتمانی و مجتمع های مسکونی روندی رو به رشد داشته، پس باید در معرفت به قوانین آن، انجام و رعایت الزامات کامل آن کوشا بود. از یک طرف رفتار، آگاهی از قوانین، ملزم بودن و یا عدم التزام همسایگان در شکل گیری شخصیت افراد خانواده، نقش به سزایی دارد، از سویی دیگر به صورت اجمالی باید دید آیا قوانین مکفی و کاربردی وجود دارد؛ یا این امر هم بستر بوجود آوردن مشکلاتی می باشد؟

همسایه داری در دین مبین اسلام حائز اهمیت می باشد. در کتب روایی: اصول کافی از شیخ کلینی، مستدرک الوسائل از محدث نوری، و میزان الحکمه ذیل عنوان "الجوار" به این موضوع پرداخته اند. در کتب اخلاقی: المحجبه البیضاء فی تهذیب الاحیا از ملا محسن فیض کاشانی، معراج السعاده از ملا احمد نراقی، و از نظر حقوقی کتب: بررسی حقوق همسایگان، اثر مهدی اسماعیلی و سیمای همسایه اثر محمد راجی واعظ رویکرد حقوقی آن بیشتر است. کتاب "مسائل حقوقی آپارتمان ها" از امیر هوشنگ ساسان نژاد هم به صورت کامل به قراردادها و اختلافات مالکین، نمونه پرونده ها و... پرداخته

است، در این مقاله ابتدا مفهوم شناسی و سپس جلوه های سبک غیر دینی و ایرانی آپارتمان نشینی و در آخر به الزامات و راهکارهای رعایت آن با محوریت سبک دینی و اسلامی پرداخته می شود .

مفهوم شناسی

آپارتمان: قسمتی از عمارت، مرکب از چند اتاق و ضمايم آنها را آپارتمان گویند.^۱

آپارتمان نشینی: یک نوع سکونت و همجواری که در اصطلاح رایج " آپارتمان نشینی " می گویند. واحد مستقل در ساختمان چند طبقه که از آن برای سکونت یا کار استفاده می شود. مالکیت در آن، شامل دو قسمت اختصاصی و مشترک (عمومی) است.^۲

سبک زندگی: نظریاتی پیرامون زندگی انسان ها است. مجموعه ای از رفتار، گفتار، نحوه ی زندگی، نگرش، و تفکرات افراد است. در این سبک موارد بسیاری از قبیل: اعتقادات، رسوم، سلیقه اجتماعی و ... دخیل هستند.^۳

سبک زندگی ایرانی - اسلامی: راه صحیح زیستن که با توجه به ارزش های دینی و معیارهای اخلاقی در جامعه ایران تعریف می شود.

^۱ - محمد معین، فرهنگ معین، ذیل واژه آپارتمان، تهران، انتشارات نامن، ج ۱، چاپ دوم، ۸۶، ص ۱۰۲

^۲ - آن چه باید در آپارتمان ها رعایت شود؛ آموزش حقوق شهروندی، نشریه قدس، ۱۳۸۴/۸/۸
^۳ - معصومه عبداللّهی، " تغییر سبک زندگی پس از اسلامی " ماهنامه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی شمیم یاس، شماره ۱۲۶، سال دوازدهم، شهریور ۱۳۹۲، ص ۲۲

همسایه: از نظر لغوی به دو یا چند نفر که زیر یک سقف باشند، یا اتاق یا خانه آن ها متصل یا نزدیک به هم باشد. همسایه گویند. در زبان عربی ذیل "ج و ر"، "جار" بیان شده کسی که مسکن او نزدیک به تو است.^۱

الجاره* همسایه و جمعه الجیران* و قیل الجار من هو من اهل المحله* و قیل الجیران من یجمعهم المسجد و الصلوات.^۲

حقوق آپارتمان نشینی: مقررات و قوانین حاکم بر پدیده "آپارتمان نشینی" و هم چنین آگاهی از حقوق مالکین یا مستاجرین آپارتمان ها، مسائل مالکیت و اجاره و بخشی از قوانین قانون مدنی که مربوط به حقوق آپارتمان نشینی می باشد.^۳، که اطلاع و آشنایی از آن ها حائز اهمیت است.

الزامات آپارتمان نشینی: سبک همزیستی با یکدیگر، الزام هایی را هم به همراه دارد. رعایت الزامات قوانین آپارتمان نشینی، نسبت به سایر ساکنان، از یک مجتمع است. گاه ده ها خانوار در یک مجتمع مسکونی زندگی می کنند. فاصله هر دو واحد مسکونی به قدری نزدیک است که حس می شود مجبور هستند با یکدیگر زندگی کنند؛ اما نباید از خاطر برد که این سبک همزیستی با یکدیگر، الزام هایی را هم به همراه دارد.

^۱ - مفردات فی الفاظ القرآن الکریم، ص ۱۰۱
^۲ - قاضی عبد النبی احمد نگر، چاپ: دوم، جامع العلوم، بیروت ۱۹۷۵ م، ج ۱، ص: ۳۸۳
^۳ - امیر هوشنگ ساسانی نژاد، مسائل حقوقی آپارتمان ها، چاپ: چهارم، تهران، فردوسی، ۱۳۸۵، مقدمه: ص ۷

تاریخچه آپارتمان سازی در ایران

سال ۱۳۴۱ غربی ترین نقطه ی شهر تهران شاهد تحول بزرگی گردید، مجموعه ای از آپارتمان های شهر تهران شاهد تحول بسیار بزرگی بود. قانون تملک آپارتمان ها در سال ۱۳۴۳ از تصویب مجلس شورای ملی وقت گذشت. در سال ۱۳۴۷ آیین نامه اجرایی آن به تصویب رسید.^۱ لذا تحقیق و آگاهی عموم از مفاد آیین نامه و مقررات از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است.

سابقه تاریخی آپارتمان در قانون مدنی

در باب آثار و احکام املاک نسبت به املاک مجاور، در برگیرنده اصول و قواعد کلی حاکم بر ساختمان های چند طبقه است.^۲ آپارتمان نشینی و حقوق و تکالیف ساکنین، نحوه اداره و نگاهداری آن ها برای مسئولین امری تازه و ناشناخته بود، که لایحه ۱۷۸۱۲ در تاریخ ۱۳۳۷/۸/۱۲ با ۱۱ ماده به مجلس تقدیم و در ۱۳۴۳/۱۲/۱۶ به تصویب مجلس شورای ملی رسیده و تا تاریخ ۱۳۷۶/۳/۱۱ در اثر اصلاح و الحاق دارای ۱۶ ماده و ۹ تبصره می باشد.^۳

جلوه های سبک غیر دینی - ایرانی آپارتمان نشینی

^۱ - منوچهر ریاضی هروی، فرهنگ آپارتمان نشینی آیین مجواری، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ص ۱۱-۱۰
^۲ - زهرا تقی لو، مسائل حقوقی آپارتمان ها، تهران، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۷، ص ۲۷
^۳ - زهرا تقی لو، مسائل حقوقی آپارتمان ها، تهران، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۷، ص ۲۶

عامل طلاق

متأسفانه طرح های نوین آپارتمان ها از معماری سنتی و فرهنگ ایرانی فاصله بسیاری دارد، که در

نحوه ی ساخت و اجرای آن جلوه گر شده است.^۱ معاون پیشگیری از وقوع جرم دادگستری کل

خراسان شمالی گفت: " فرهنگ آپارتمان نشینی و وجود خانه های مجردی از علل افزایش طلاق

در استان است."^۲

شبیخون فرهنگی در خانه ایرانی ها

واژه ی «بیت» در اصل به معنای «مسکن، مأوی و محل جمع» است و از آن جا که افراد خانه در آن جا

جمع می شوند، به خانه «بیت» گفته می شود. اصل بیت، جایگاه و پناهگاه انسان در شب است زیرا

می گویند بات- یعنی در شب اقامت گزید و ساکن شد. سپس به مسکن و خانه، بدون در نظر گرفتن

تعبیر شب- بیت- گفته اند.^۳

خدای عزّ و جلّ می فرماید: فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةٌ بِمَا ظَلَمُوا. مسکن و قصر از نعمت های الهی است، در

صورتی که انسان را (از یاد خدا غافل نکند و) به فساد نکشد.^۴

به علت سیاست زدگی سازمان ها و نهادهای متولی در ۱۰ سال گذشته و هجوم ناتوی فرهنگی و جنگ

نرم از طرف دیگر، سبک زندگی ایرانی - اسلامی و راه صحیح زیستن و توجه به ارزش های دینی و

^۱ - منوچهر ریاضی هروی، فرهنگ آپارتمان نشینی آیین مجواری، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ص ۱۳

^۲ - قدس آنلاین، کد خبر: ۱۰۴۹۵۸، ۹۱/۱۱/۳۰، ۱۱: ۸ <http://qudsonline.ir>

^۳ - ترجمه مفردات، ج ۱، ص ۳۲۰

^۴ - علامه مجلسی، مرآة العقول، ج ۱۱، ص: ۳۴۲

معیارهای اخلاقی در جامعه ایران به فراموشی سپرده شده است.

رشد وندالیسم (خرابکاری اجتماعی) نتیجه همین تغییر سبک زندگی در بین برخی شهروندان بخصوص در کلانشهری مانند تهران است. مشکلات امروز سیستم قضایی و انتظامی قسمت اعظم از تغییر در سبک زندگی است. نزاع‌های محله‌ای، اختلافات همسایه‌ها در آپارتمان‌ها، آسیب‌های اجتماعی در شهرک‌های مسکونی، عدم رعایت حقوق شهروندی، دانستن زرنگی به عنوان ارزش به جای احترام به شهروندان، همه و همه ناشی از هجوم بی‌امان شیخون فرهنگی به سبک زندگی اصیل بوده است.

احساس عدم آرامش

آمارها نشان می‌دهد که تقریباً در همه دنیا پس از "خواب" و "کار برای تامین معاش" استفاده از رسانه سومین کاری است که بشر انجام می‌دهد. ۱ پس خواب و اسایش و آرامش اولین محور از عناصر زندگی محسوب می‌شود.

مشکل زمین جهت تهیه مسکن به نظر کم رنگ تر از مشکل فرهنگ جامعه و تمایل به شهری شدن و غربی شدن است. فرهنگ اصیل، نام‌های بومی، معماری سنتی، لباس‌های محلی، افتخار آفرینی خود را تا حدودی از دست داده است.

معماری سنتی و بومی باید احیا شده و شهرها رنگ و بوی فرهنگ ایرانی را بگیرند. مهندس یوسفی طراح و پیمانکار پروژه‌های عمرانی اعتقاد دارد: "معماری سنتی ما دارای هویت بود، یک خانه سنتی

^۱ - ریحانه مهدوی، "عوامل ایجاد سبک زندگی" ماهنامه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی شمیم یاس، شماره ۱۲۶، سال دوازدهم، شهریور ۱۳۹۲، ص ۴

در یزد یا اصفهان، به محض ورود احساس آرامش می کنید، حیاط، حوض آب و باغچه ها خستگی انسان را به در می آورد، طرح دیوارها انسان را به فکر می اندازد و خلاصه زندگی معنای خودش را پیدا می کند. برخلاف آپارتمان های امروزی که انسان را در قفس حبس می کند و موجب افزایش استرس و خشونت در خانواده است.^۱

به گزارش خبرنگار قدس آنلاین از قم، حجت الاسلام والمسلمین محمد جواد فاضل لنکرانی در دیدار اعضای شورای سیاست گذاری همایش الگوی معماری و شهرسازی اسلامی - ایرانی افزود: باید در ساخت و سازها به نما و درون ساختمانها با توجه به ارزش های دینی توجه ویژه شود.^۲

تداخل فرهنگ غیر همسو

فرهنگ های متفاوت و شیوه های مختلف، زمینه ساز مشکلات فراوانی برای اعضای یک مجتمع مسکونی است. آسیب جدی این سبک، گوناگونی در فرهنگ شخصی و خانوادگی، فاصله گرفتن ساکنان و خودکامگی و خود خواهی را در آن ها فراهم می کند.^۳

^۱ - معماری دینی ماورای سنت و مدرنیته، برای مردم، شماره خیر: ۹۰۰۴، انتشار: ۱۳۹۲/۸/۲۶، http://barayemardom.ir/news/news_item.asp?NewsID=9004

^۲ - پایگاه تحلیلی - خبری قدس آنلاین، کد خبر 115442، ۹۲/۰۱/۲۸، ۷:۱۵

<http://qudsonline.ir/NSite/FullStory/News/>

^۳ - محمد جواد فلاح، اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی، چاپ اول، تهران، دفتر عقل، ۱۳۸۸، ص ۴۰

عدم رعایت حقوق مکان های عمومی

راه پله ها، پارکینگ، انباری های مشترک از جاهایی است که باید به صورت قانونی و تصمیم گیری مشترک مورد استفاده واقع شود.^۱ نقض این قوانین، گاه مشکلات روحی و روانی را برای دیگر افراد ایجاد می کند.

امروزه آپارتمان نشینی ها با دستورات دینی سازگاری و همخوانی ندارد و این چالش از جنبه روانی باید کاملاً بررسی شود.^۲

گزارش ها و شکایت های اعضای ساکن، بیانگر آفت این نوع همسایگی مدرن است.

مزاحمت های صوتی

مهمترین شکایت های ساکنان در ساختمان های مسکونی، سرو صدای ناهنجار همسایه است که باعث فرسایش روحی و روانی فراوانی برای اعضای است.^۳ دعوها، هیجان ها، احساس های بدون توجه به دیگران، سر و صدای مراسم، وسایل صوتی - تصویری، مصادیق این امر می باشد.

صدای افراد: هر فردی که از آپارتمان خود بیرون می آید باید بداند که قدم بر یک محیط عمومی

گذاشته است..

^۱ - محمد جواد فلاح، اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی، چاپ اول، تهران، دفتر عقل، ۱۳۸۸، ص ۴۰
^۲ - خبرنگار قدس آنلاین از قم، حجت الاسلام والمسلمین محمد جواد فاضل لنکرانی
^۳ - محمد جواد فلاح، اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی، چاپ اول، تهران، دفتر عقل، ۱۳۸۸، ص ۴۲

وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ در بلند کردن صدا از آنچه که در حین تخاطب با دوستان عادی و معروف است

فرا تر نرو، به نحوی که آنان از تو دورند نشنوند.

[وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ] و شما فهم نکنید که بلند کردن صدا نزد رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تَرَكَ

تعظیم یا اظهار تحقیر اوست و هر دو موجب حبط عمل است.^۱ هر کس قلب او برای تقوی امتحان شده

باشد دائماً عظمت خدا و عظمت رسولش را احساس می کند، پس بلند کردن صدا نزد رسول صَلَّى اللَّهُ

علیه و آله برای او ممکن نمی شود.

الزامات آپارتمان نشینی

ناآگاهی از الزامات

مصطفی خسروی رئیس اتحادیه املاک کشور بیان می کند: "یکی از مسائلی که امروزه گریبانگیر

مردم کشورما شده، نداشتن آگاهی کافی از حق و حقوقشان است یکی از این موارد نیز حقوق

آپارتمان نشینی و رعایت الزامات آن نسبت به سایر ساکنان است.^۲ وی می گوید: در کشور ما

الزامات آپارتمان نشینی فقط حدود ۴۵ درصد رعایت می شود.

^۱ - خانی رضا، حشمت الله ریاضی، بیان السعادة فی مقامات العبادة، ج ۱۳، ص ۳۳۵

^۲ - همان روزنامه

اثرگذاری متقابل

چارچوب اندیشه و هنجارهای انتقال یافته در واحد اجتماعی وسیع از راه تلقین، تقلید، و نظاره کردن می تواند، اثرگذاری متقابل را بسازد. این اثرگذاری با توجه به رشد جمعیت و رو آوردن به زندگی آپارتمان نشینی بسیار با اهمیت است.

چالز هورتن کولی^۱ عقیده دارد محیط همسایگی به منزله پرورش گاه طبیعت انسانی است که در آن احساسات پایه ای، ضروری، وفاداری و توجه به دیگران آموخته می شود. همسایگان با بهره گیری از روابط متقابل چهره به چهره و مناسبات عاطفی و همانندی و همکاری نزدیک، در تربیت اجتماعی و رشد عاطفی یکدیگر می کوشند.^۲

فروودگی قوانین آپارتمان نشینی

قانون آپارتمان نشینی مربوط به سال ها قبل است که با توجه به شرایط آن زمان نیز وضع شده است بنابراین نیاز به بازنگری دارد. با این وجود در حال حاضر کمیسیون های مجلس به دلیل بررسی برخی از مواد قانون مجازات اسلامی و قوانین تجارت، برنامه ای برای اصلاح قوانین آپارتمان نشینی ندارند. این در حالی است که به طور قطع در این قانون کاستی های بسیاری وجود دارد اما در حال حاضر هیچ

^۱ C.H.Cooly

^۲ -هدایت الله ستوده، درآمدی بر روانشناسی اجتماعی، تهران، آوای نو، ۱۳۷۶، ج ۳، ص ۱۱۷-۱۱۸، به نقل از گلی زواره ای، مجله زن روز، ص ۷۹

اقدامی در این رابطه صورت نگرفته است.^۱ مصطفی خسروی رئیس اتحادیه املاک کشور بیان می کند: این قانون قدیمی است و با توجه به شرایط آن زمان تهیه و تدوین شده است، بنابراین نیاز به بازنگری جدی دارد و باید با توجه به مسائل روز تدوین و اجرایی شود؛ اما با این وجود نمی توان گفت در کشور هیچ قانونی در این خصوص وجود ندارد و مسئولان نیز به این موضوع بی توجه بوده اند.^۲

ضرورت اصلاح قانون

برقراری ارتباط معقول و مدیریتی امری ضروری است که بدون ارتباط دو سویه با مدیریتی معقول دستیابی به اهداف مورد نظر محقق نمی شود.

در حال حاضر برخی شکایت ها از جمله موارد مربوط به بلند کردن صدای تلویزیون یا موسیقی، ریختن زباله در راه پله ها و درگیری و مشاجره با سایر همسایه ها که به نوعی موجب برهم زدن نظم عمومی شود جرم کیفری تلقی می شود.

در زمینه مشاعات چنانچه ساکنان ساختمان به طور توافقی مشاعات را تقسیم کنند اما اگر یک یا چند تن از ساکنین از موضوع ناراضی بوده و حس کردند که حق شان ضایع شده می تواند طبق ماده ۱۰ قانون مدنی شکایتی در دادگاه های حقوقی مطرح کنند. اما از آنجا که مسائل مطرح در دادگاه های

^۱ - روزنامه ایران، شماره ۵۲۳۶، تاریخ ۸/۹/۹۱، صفحه ۱۶ به نقل: ابوالفضل ابوترابی نماینده مردم نجف آباد، تیران و کرون و دبیر دوم کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی، لینک کوتاه به این مطلب magiran.com/n2631061

^۲ - همان روزنامه،

حقوقی یا کیفری فقط با تنظیم دادخواست حل می شود و به نوعی افراد با یک فرایند زمان بر روبه رو می شوند بهتر است قوانین در این زمینه روشن تر و با توجه به مشکلات امروز جامعه تصویب شوند.^۱

ضرورت وجود مدیر مدبر

در هر مجتمعی باید یک مدیر وجود داشته باشد. از شواهد موجود به نظر می رسد این امر محقق شده؛

اما باید دقت کرد که مدیر اسلامی باید قدرت تدبیر و افری را داشته باشد. رسول اکرم صلی الله علیه

وآله و سلم

می فرماید: " مَنْ وَلى عَلَى عَشْرَةٍ كَانَ لَهُ عَقْلٌ أَرْبَعِينَ وَمَنْ وَلى أَرْبَعِينَ كَانَ لَهُ عَقْلٌ أَرْبَعِمِائَةً. " ^۲

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «کسی که متولی امور ده نفر بشود، باید اندیشه چهل نفر را

داشته باشد و کسی که مسئولیت اداره چهل نفر را برعهده گیرد، باید عقل و اندیشه چهارصد نفر را دارا

باشد."

وظایف مدیر

مشکلات ساختمان از قبیل پرداختن حق شارژ از سوی برخی ساکنان و استفاده از مشاعات و... از سوی

مدیر باید رسیدگی شود. مدیر هر ساختمان باید به عنوان نخستین کار، بیمه آتش سوزی و سرقت را

^۱ - همان روزنامه

^۲ - نهج الفصاحة، ص ۷۲۷

برقرار نماید. وی هم چنین می تواند الزامات آپارتمان نشینی و حقوقی که برای هر فرد در زمینه

آپارتمان نشینی لازم است را در یک بسته کامل تهیه و در اختیار ساکنان قرار دهد تا افراد به حقوق

یکدیگر آشنا و باعث کاهش تجاوز شود.

هیات مدیره نمی تواند به راحتی آب، گاز یا برق فردی که سهم شارژ خود را پرداخت نکرده است

قطع کند. از این رو باید وقت و هزینه صرف کند تا با ارائه دادخواست به دادگاه مشکل ساختمان حل

گردد. البته این مشکل را می توان در اکثر مجتمع های مسکونی مشاهده کرد.^۱

محل هم چون یک واحد فیزیکی با هویت کاملاً مشخص اجتماعی، الگوهای مشترک زندگی، استفاده

برابر از امکانات و مؤسسات عمومی به عنوان ابزار کار برنامه ریزان شهری شناخته می شود.

سبک معماری دینی

معماری در دین داری و حفظ معنویت افراد مؤثر است. معماران دینی، در همان حالی که اشتغال به

کارشان دارند خدا را فراموش نمی کنند.^۲

معماری عرفانی شیخ بهایی در اصفهان پیام های دینی را منتقل می کند؛ اما برخی سبک های معماری

وارداتی که امروز رواج یافته، این گونه نیستند.^۳

^۱ - همان روزنامه، دکتر امان الله قرایی مقدم جامعه شناس و مدرس دانشگاه

^۲ - مجموعه آثار استاد شهید مطهری - آشنایی با قرآن (۱ - ۹)، ج ۲۶، ص ۴۷۷

^۳ - زهرا شریعتی،، خیرگزاری رسا، همایش «پیوند نور»، مهدی نیلی پور، مشهد، تالار همایش بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس (استاد حوزه علمیه اصفهان، پنجم آبان ۱۳۹۰ ساعت ۱۸:۴۸ <http://shariatnews.blogfa.com/post>

فضای معنوی خانه

محیط خانه نباید صرفاً به عنوان محل استراحت و خواب باشد. در مصنوعات بشری از جمله خانه و منازل آپارتمانی، بنا و عمله علت فاعلی، سکونت در آن خانه علت غائی، مصالح آن خانه علت مادی است، شکل ساختمان که متناسب با مسکن و نه انبار یا حمام یا مسجد می باشد، علت صوری است.^۱؛ اما آیا خانه و مسکن برای انسان محدودیت است و منافی آزادی اوست یا باید مصونیت ایجاد نماید؟!؟

«السَّلامُ عَلَيْكَ مِنْ مَجاورٍ رَقَّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ وَقَلَّتْ فِيهِ الذُّنُوبُ». سلام بر تو ای همسایه عزیز که ما در جوار رحمت تو بودیم. تو همسایه ای بودی که در این مدّت در اثر حُسن همجواری با تو دلها رقیق و گناهان کم شد.^۲

روبنا یک اصطلاح مخصوص معماری است. ساختمان یک اسکلت دارد که عبارت است از پایه ها و یک روبنا که بیشتر جنبه زینتی و تفرّنی دارد.^۳ در جمع این روبنا و زیر بنا، مکانی امن و امان برای هدف غایی انسان باید باشد.

شاخص تعلق خاطر به خانه

وطن گریزی و فرار مغزها از خانه گریزی فرزندان آغاز می شود. حضرت زهرا سلام الله علیها حداقل چهار استفاده از خانه شان، هم چون مدرسه، مرکز تربیتی، علمی و مهمان پذیری داشتند. معیار

^۱ - مجموعه آثار مرتضی مطهری - منطق - فلسفه (کلیات علوم اسلامی، ج ۱)، ج ۵، ص: ۱۷۶

^۲ - جوادی آملی، حکمت عبادات، قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۸. ص ۱۷۳

^۳ - مجموعه آثار مرتضی مطهری، ج ۲۱، ص: ۴۰۵

تشخیص سلامت خانواده، سنجش میزان علاقه افراد به بازگشت به خانه است؛ ائمه اطهار(ع) به گونه ای بودند که هم خود و هم خانواده شان آرزوی بازگشت به خانه را داشتند. از دیدگاه اسلام، پس از مسجد، خانه مقدس ترین مکان محسوب می شود.^۱

خداوند در قرآن کریم آورده است: واذکرن ما یتلی فی بیوتکن من آیات الله و الحکمه^۲ به یاد آورید آن چه در خانه هایتان از آیات و حکمت تلاوت شده است.

اگر خانه از هر پلیدی و لوئی منزله بماند و به ذکر خدا و عبادت او مزین شود، رفعت می یابد و از یک چهاردیواری سرد و بی روح خارج می شود و هر چه صبغهی الهی و معنویت بیشتر شود، مقامی رفیع تر می یابد که مصداق کامل آن کعبه، خانه ی خدا است.

حفظ هویت دینی ایرانی

«و الله جعل لکم من بیوتکم سکنا/ خدا بعضی از بیوت شما را برای شما مایه سکونت قرار داد که در آن ساکن شوید.» بنابراین مسکن محلی برای سکونت و آرامش است که انسان برای بخشی از حیات خود در این جهان به آن نیاز دارد. چه بسا سفارش شده که منازل خود را در مکانی که سکوت و آرامش حکم فرماست بنا کنید. توجه به واحد همسایگی شامل کلیه مسائل مربوط به مسکن، توسعه اقتصادی، مشارکت شهروندان، رفاه اجتماعی، احساس امنیت، ارتقاء سواد و مسائل زیست محیطی می باشد.

محل هم چون یک واحد فیزیکی با هویت کاملاً مشخص اجتماعی، الگوهای مشترک زندگی، استفاده برابر از امکانات و مؤسسات عمومی به عنوان ابزار کار برنامه ریزان شهری شناخته می شود.

^۱ - زهرا شریعتی، «خبرگزاری رسا، همایش «پیوند نور»، مهدی نیلی پور، مشهد، تالار همایش بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس (استاد حوزه علمیه اصفهان، پنجم آبان ۱۳۹۰ ساعت ۱۸:۴۸ <http://shariatnews.blogfa.com/post>

^۲ - احزاب، آیه ۳۴

نظریات لوکوربوزیه بدین شرح است: ابزار معماری جدید روابطی هستند که به مصالح خام ارزش می دهند. او در کتاب خود " هنرهای تزئینی امروز " (۱۹۲۵) گفت که " خانه ماشینی است برای زندگی کردن " این جمله ، شعار انقلابی ترین تمرین از معماری مدرن است . خانه باید مانند ماشین سری وار ساخته شود.^۱

گسترش ابعاد و تغییر در ماهیت مسائل شهری و پیچیدگی آن مسائل، امر جامع نگری و حل پایدار مشکلات را اجتناب ناپذیر ساخته است. با توجه به افزایش جمعیت ، کمبود امکانات ، افزایش انتظارات ، متفاوت بودن نیازها و ... هدف پایدار باید برآورده کردن نیازهای نسل کنونی بدون از بین بردن سهم و هویت دینی و ایرانی بودن آیندگان باشد..

نتایج

بسیاری از حرف‌ها و ایده‌ها در رابطه با سبک زندگی ایرانی-اسلامی در حد همایش و جلسه و مقاله باقی می‌ماند و اصولاً سازمان‌های متولی نظارت و کنترل سبک زندگی دینی در محدوده آپارتمان‌ها وجود ندارد.

اصل قوانین آپارتمان نشینی مربوط به سال ۱۳۴۳ بوده و نواقصی وجود دارد که باید برطرف گردد

تدوین قوانین جدید با رویکرد دینی در رابطه با آپارتمان نشینی باید باشد.

با گنجاندن سبک زندگی اسلامی - ایرانی در فیلم‌ها و سریال‌ها، شعر و داستان‌ها، نمایشنامه‌ها و کتب

درسی اولین قدم‌های اصلاحی رامی توان برداشت.

قم ظرفیت گسترده‌ای در خصوص مسائل فرهنگی به ویژه در ارتباط با مولفه‌های معماری اسلامی دارد و باید از این ظرفیت برای ارائه الگو به کشور و جهان اسلام بهره گرفت.

در همایش الگوی معماری اسلامی ایرانی نظریه‌های موجود در فقه شیعه نیز باید مورد توجه ویژه قرار گیرد.

نهادینه کردن فرهنگ آپارتمان نشینی و اطلاع رسانی گسترده، گنجاندن فرهنگ سازی در کتاب های درسی کودکان، آموزش تدریجی در رسانه های ارتباط جمعی، عملکرد درست هیات مدیره ساختمان ها، گوشزد به موقع هیات مدیره ساختمان ها به ساکنان، برخورد صحیح و قانونی با بی نظمی های

ساکنان

فهرست منابع

قران

- احمد نگری، عبد النبی، **جامع العلوم**، ج ۱، چاپ: دوم، بیروت، ۱۹۷۵ م.
- تقی لو، زهرا، **مسائل حقوقی آپارتمان ها**، تهران، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۷.
- جوادی آملی، **حکمت عبادات**، قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۸.
- خانی رضا، حشمت الله ریاضی، **بیان السعاده فی مقامات العبادة**، ج ۱۳، تهران، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۲
- خانی رضا، حشمت الله ریاضی، **بیان السعاده فی مقامات العبادة**، ج ۱۳،
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، **مفردات فی الفاظ القران الکریم**، موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل البیت (ع)

ریاضی هروی ، منوچهر ، فرهنگ آپارتمان نشینی آیین مجواری، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.

ساسانی نژاد، امیر هوشنگ ، مسائل حقوقی آپارتمان ها، چاپ: چهارم، تهران، فردوسی، ۱۳۸۵ .

فلاح، محمد جواد ، اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی، چاپ اول، تهران، دفتر عقل، ۱۳۸۸ .

مجلسی، علامه ، همراه العقول، چاپ: دوم، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۴ ق

معین ، محمد ، فرهنگ معین، ذیل واژه آپارتمان، چاپ دوم، تهران، انتشارات نامن، ج ۱ ، ۸۶ .

نشریه ، مجله

ستوده ، هدایت الله ، درآمدی بر روانشناسی اجتماعی، تهران، آوای نو، ۱۳۷۶، ج ۳، ص ۱۱۷-۱۱۸ ، به نقل از گلی

زواره ای، مجله زن روز

آن چه باید در آپارتمان ها رعایت شود؛ آموزش حقوق شهروندی، نشریه قدس، ۱۳۸۴/۸/۸

عبداللهی ، معصومه ، " تغییر سبک زندگی پس از اسلامی " ماهنامه اجتماعی ، سیاسی ، فرهنگی شمیم یاس،

شماره ۱۲۶ ، سال دوازدهم، شهریور ۱۳۹۲ .

مهدوی ، ریحانه ، " عوامل ایجاد سبک زندگی " ماهنامه اجتماعی ، سیاسی ، فرهنگی شمیم یاس، شماره ۱۲۶ ،

سال دوازدهم، شهریور ۱۳۹۲ .

روزنامه

روزنامه ایران، شماره ۵۲۳۶ ، تاریخ 8/9/91

سی دی

سی دی مجموعه آثار استاد شهید مطهری - آشنایی با قرآن، فلسفه (کلیات علوم اسلامی ، ج ۱، ج ۵، ج ۲۱ و ج ۲۶ .

سایت ها

<http://shariatnews.blogfa.com/post> ۱۳۹۰

http://barayemardom.ir/news/news_item.asp?NewsID=9004

<http://qudsonline.ir/NSite/FullStory/News/>

<http://www.jmmj84.blogfa.com/post-230.aspx>

<http://shariatnews.blogfa.com/post>

پایگاه تحلیلی - خبری قدس آنلاین ، کد خبر 115442 ، ۹۲/۰۱/۲۸ ، ۷:۱۵

زهره شریعتی،، خبرگزاری رسا، همایش «پیوند نور»، مهدی نیلی پور، مشهد، تالار همایش بنیاد پژوهش های

اسلامی آستان قدس (استاد حوزه علمیه اصفهان، پنجم آبان

قدس آنلاین، کد خبر: ۱۰۴۹۵۸ ، ۹۱/۱۱/۳۰ ، ۱۱ : ۸

معماری دینی ماورای سنت و مدرنیته، برای مردم، شماره خبر : ۹۰۰۴، انتشار : ۱۳۹۲/۸/۲۶.